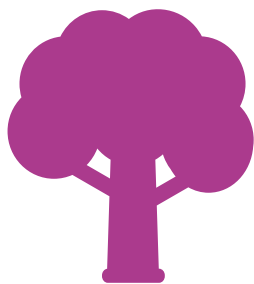

LANDSCHAPPEN

een kennismaking

Teksten: San Van de Voorde en Natalie Huyghe
Fotografie: Kris Vandevorst
Lay-out: Daisy Van Cotthem en Nele van Gemert
Verantwoordelijke uitgever: Sonja Vanblaere
Druk: mei 2013

Vlaamse Overheid
Agentschap Onroerend Erfgoed
Phoenixgebouw
Koning Albert II-laan 19 bus 5
1210 Brussel
www.onroerenderfgoed.be

De informatie in deze brochure geeft een samenvatting van de administratieve en juridische aspecten van de landschapszorg in Vlaanderen op een welbepaald moment in de tijd. Eventuele onjuistheden verbetert het agentschap Onroerend Erfgoed bij een herdruk. Deze brochure heeft een louter informatief karakter, het is dus raadzaam om ook de wetteksten te raadplegen in het Belgisch Staatsblad.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. © Onroerend erfgoed, B-1210 Brussel (tenzij anders vermeld) - 2013.

D/2013/6024/4

ALGEMEEN

Van einder tot einder

Vlaanderen is dicht bevolkt en over grote oppervlakten verhard. Toch bestaat de horizon niet enkel uit een lint van grijs beton. Tussen de uitgestrekte woonzones, intensieve landbouwgronden en industriegebieden liggen waardevolle landschappen verspreid als bloesempluisjes. Sommigen bestaan uit niet veel meer dan één boom, andere bestrijken uitgestrekte grondgebieden. Of het nu gaat om een beboste heuvelrug, een vennengebied of een open kouter, ze hebben van einder tot einder een eigen identiteit. Die rijkdom en variatie in het landschap wil de Vlaamse overheid veilig stellen voor de toekomst.

Ga je wel eens fietsen in de polders van de Westhoek? Dwaal je graag rond in de Kempense heidegebieden? Maak je foto's van de riviervalleien in Oost-Vlaanderen of spreid je 's zomers een picknickdekentje uit in de boomgaarden van het Hageland of van Haspengouw? Dan kun je je iets voorstellen bijeenlandschap met erfgoedwaarde. Om deze landschappen te beschermen bestaan er twee mogelijkheden. De meest vertrouwde manier is een bescherming als landschap. Minder bekend zijn een bescherming als ankerplaats en als erfgoedlandschap. Daar brengt deze brochure van het agentschap Onroerend Erfgoed verandering in.

Welke verantwoordelijkheden, rechten en plichten horen bij een beschermd landschap? Welke bij een ankerplaats en erfgoedlandschap? Waar dien je je aan te houden? Mag je nog werken uitvoeren? Wat doet de overheid om het behoud en beheer te ondersteunen? 'Landschappen, een kennismaking' geeft antwoord op dergelijke vragen, met als ultieme doel een beter behoud en beheer van waardevolle landschappen.

Algemeen	P 1
Wetgeving	P 2
Landschapswaarden	P 4
Procedure	P 6
Beschermd landschap	P 8
Ankerplaats & erfgoedlandschap	P 10
Werken	P 12
Toelating	P 14
Beheer	P 16
Financieel voordeel	P 18
Vraag en antwoord	P 20

WETGEVING

De grond van de zaak

Daar waar mensen besluiten te gaan wonen, laten ze onvermijdelijk sporen na. Ze trekken waterwegen recht, planten bomen en verharderen wegen om zich te verplaatsen. Door de eeuwenlange wisselwerking tussen mens en natuur zijn heel wat 'cultuurlandschappen' uitgegroeid tot uitzonderlijk erfgoed. Dat beseft ook de Vlaamse overheid. Daarom voert zij al jaren een beleid gericht op de bewaring ervan.

Het begrip 'beschermde landschap' bestaat vanaf 1931. Op dat ogenblik legden de wetgevers het hoe en waarom van een bescherming vast. Bij de eerste beschermingen waren onder meer de Westhoekduinen, de Oudenberg in Geraardsbergen, de moerassen, vennen en heiden van de Liereman, de omgeving en het kasteel van Gaasbeek en het domein Bokrijk. In meer dan tachtig jaar bood de overheid bescherming aan bijna zevenhonderd landschappen. Het kader is sedert die beginperiode wel gewijzigd.

In 1996 bepaalde een nieuw decreet de manier waarop we vandaag nog steeds met landschappen omgaan (zie bijlage 1). In 2004 kreeg dat **landschapsdecreet** een belangrijke toevoeging. Een extra hoofdstuk introduceerde de termen ankerplaats en erfgoedlandschap. Daarmee installeerde het een procedure om waardevolle landschappen te integreren in de ruimtelijke plannen van een gemeente, provincie of gewest (zie bijlage 1, artikels 15 tot 30).

De introductie van de tandem ankerplaats/erfgoedlandschap heeft de praktijk grondig veranderd, maar de klassieke bescherming is niet van het toneel verdwenen. Ze kreeg er alleen een medespeler bij.

LANDSCHAPSWAARDEN

De waarde van het landschap

Een landschap waarderen, kan een persoonlijke aangelegenheid zijn. Terwijl jij de voorkeur geeft aan weidse vergezichten, heeft je partner het bijvoorbeeld eerder voor intieme, besloten plekjes. Bestaat er ook een objectieve manier om de waarde van een landschap te beoordelen? De Vlaamse overheid geeft in haar wetgeving een antwoord op deze kwestie, in de vorm van vijf landschapswaarden.

Een eerste mogelijke waarde is de **esthetische waarde** van een landschap. Dan gaat het om alle kenmerken die samen de pracht bepalen. In de omgeving van het Oost-Vlaamse Herzele typeren het reliëf en het weidse karakter bijvoorbeeld de schoonheid van de vallei van de Cotthembeek. De open zichten op kerktorens, veldkruisen en kapelletjes maken van een uitstap in de vallei een aangename ervaring.

De **natuurwetenschappelijke waarde** brengt de fauna, de flora, het reliëf, de bodem en de geologie van een landschap in kaart. Een gebied waar deze waarde in grote mate meespeelt, is de Mechelse heide in Limburg ([zie afbeelding pagina 1](#)). Bij dit uitgestrekte heidesysteem op de rand van het Kempisch plateau hoort een bijzondere biodiversiteit, met groepjes hakhout van wintereik en her en der vennetjes. Deze opmerkelijke landschapselementen zijn heel karakteristiek voor het gebied en bepalen mee de eigenheid ervan.

Landschappen in Vlaanderen beperken zich niet tot een evenwicht tussen esthetiek en natuur. Ook 'cultuur' speelt een belangrijke rol. Zo schuilt er een **historische waarde** in elementen en structuren die tonen hoe de mens vroeger met het landschap omging. Bijvoorbeeld de 'bolle akkers' in de regio van de Schelde.

Bolle akkers zijn vierkante landbouwpercelen die in het midden hoger zijn geploegd dan aan de rand. Boeren in het Waasland gebruikten de techniek vanaf de late middeleeuwen, om een goede afwatering van de grond te verzekeren. Als je goed oplet, kun je dat eeuwen later nog steeds aflezen uit de omgeving (zie afbeelding pagina 8).

Een landschap kan ook getuigen van een maatschappelijke functie en van een **sociaal-culturele waarde**. Zoals de kasseiwegen in de Vlaamse Ardennen onlosmakelijk verbonden zijn met de Ronde van Vlaanderen, zo associeer je Scherpenheuvel met zijn bedevaartsoord en de Leiemeersen in Sint-Martens-Latem met de schilders van de Latemse school. Wat een plaats betekent voor mensen, voegt in deze landschappen een betekenislaag toe; het geeft een diepere inhoud.

De Vlaamse overheid evalueert de bovenstaande landschapswaarden voor elk landschap (zie bijlage 1, artikel 5). Alleen bij een ankerplaats/erfgoedlandschap komt de **ruimtelijk-structurerende waarde** aan bod (zie bijlage 1, artikel 15). Om deze vijfde waarde te begrijpen, moet je weten dat de plaats van kerken, wegen en bossen vaak ingegeven is door de kenmerken van het landschap. Daarbij is een dorpskern bijvoorbeeld hoog en droog op een heuvelrug ingeplant en een brug op een plaats die vroeger gemakkelijk doorwaadbaar was. De ruimtelijk-structurerende waarde geeft aan hoe het landschap dergelijke elementen en structuren bepaald heeft, en op welke manier.

Op de kaart gezet

Een wet is meer dan dode letters op papier. Een levend bewijs daarvan is de Landschapsatlas. Dat is een wetenschappelijke inventaris van alle waardevolle landschappen in Vlaanderen. Landschapsonderzoekers selecteren landschappen voor deze databank door oude kaarten te vergelijken met nieuwe en deze gebieden nadien ter plaatse te evalueren. Zij baseren zich voor deze studie onder meer op de vijf landschapswaarden.

Bij de Landschapsatlas hoort een bepaalde terminologie. Zo vind je er 'ankerplaatsen' terug. Dat zijn vanuit een erfgoedperspectief de meest waardevolle landschappelijke ensembles. Deze 'ankerplaatsen in de Landschapsatlas' zijn dikker gezaaid dan je denkt. Ongeveer een zesde van het Vlaamse grondgebied verdient deze naam. Vlaanderen is dus nog relatief rijk aan landschappelijke pareltjes.

De ankerplaatsen in de Landschapsatlas vind je terug op het geoportaal van het agentschap Onroerend Erfgoed: <https://geo.onroerenderfgoed.be>. Ze vormen een belangrijk uitgangspunt voor het beleid. Hierover lees je meer in het volgende hoofdstuk.

PROCEDURE

Langs vooraf gebaande paden

Vroeger kregen waardevolle landschappen het statuut van een beschermd landschap. Nu merk je meer en meer de trend om te kiezen voor een andere manier van beschermen: een ankerplaats/erfgoedlandschap.

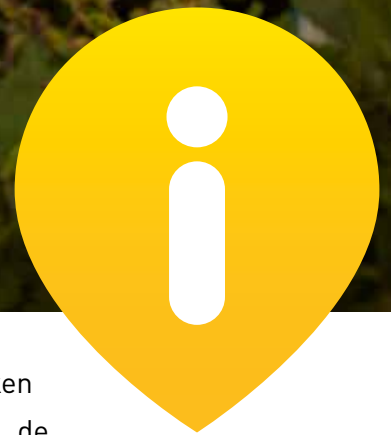
Een **klassieke bescherming** van een landschap start met een beschermingsaanvraag. Iedereen kan zo'n aanvraag indienen: van een particulier, een gemeentebestuur, een vereniging tot het agentschap Onroerend Erfgoed zelf. De bescherming van een landschap verloopt in twee stappen, met een voorlopige en een definitieve bescherming ([zie bijlage 1, artikel 6 t.e.m. 13](#)). Het is de bevoegde minister die besluit het landschap definitief te beschermen, op basis van onder meer een openbaar onderzoek en de adviezen van verschillende overheden en de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML).

Bij een definitief beschermd landschap verschijnt het ministerieel besluit in het Belgisch Staatsblad. Alle betrokken partijen krijgen afzonderlijk een aangetekende brief. Wanneer een bescherming een ernstige waardevermindering met zich meebrengt, kun je in uitzonderlijke gevallen rekenen op een schadevergoeding ([zie bijlage 1, artikel 35 en 36](#)).

Dat je de eigenaar bent van een beschermd landschap, kun je tonen door een herkenningsbordje te plaatsen. Je zet zo'n bordje op een goed zichtbare plaats bij de voornaamste toegangswegen of integreert de afbeelding in educatieve of recreatieve panelen. Hoewel de plaatsing van een herkenningsbordje niet verplicht is, adviseert de overheid het wel. Zo kan iedereen zien welke kasteeldreef of hoogstamboomgaard beschermd is ([zie bijlage 1, artikel 31 en bijlage 2, artikel 16](#)).

De procedure voor een ankerplaats/erfgoedlandschap vertrekt bijna altijd vanuit de Landschapsatlas ([zie pagina 5](#)). Voor elke **ankerplaats in de Landschapsatlas** stellen landschapsonderzoekers een fiche op, met de belangrijkste waarden en kenmerken ervan. Zo'n ankerplaats heeft op dat moment geen juridische betekenis. Daarvoor moet het eerst via een wettelijke procedure zijn 'aangeduid'.

Een aanduiding verloopt in twee stappen: een voorlopige en een definitieve aanduiding. De procedure gaat pas effectief van start eens de minister zijn handtekening zet onder het ministerieel besluit dat de ankerplaats voorlopig aanduidt ([zie bijlage 1, artikel 15 t.e.m. 26](#)).

Is een ankerplaats voorlopig aangeduid, dan krijgen de betrokken gemeente(n), provincie(s), departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid een aangetekende brief, de zogenaamde 'betekening'. Het agentschap Onroerend Erfgoed organiseert ook een toelichtingsvergadering voor alle betrokken overheden. Het voorstel tot aanduiding belandt bij de KCML, die adviseert in het dossier. Finaal beslist de minister of de ankerplaats al dan niet een definitieve aanduiding krijgt. De procedure van een **aangeduide ankerplaats** duurt maximaal twaalf maanden. De definitieve aanduiding is een feit van zodra het ministerieel besluit verschijnt in het Belgisch Staatsblad.

Een definitief aangeduide ankerplaats is (nog) geen **erfgoedlandschap** (zie [bijlage 1, artikel 27 t.e.m. 30](#)). Die transformatie doet zich pas voor als een gemeente, een provincie of het Vlaams gewest beslist om de aangeduide ankerplaats, of een deel ervan, op te nemen in een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP). De manier waarop dat gebeurt, is uitgewerkt in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening.

Wil je weten waar in Vlaanderen beschermde landschappen liggen en waar aangeduide ankerplaatsen en erfgoedlandschappen? Raadpleeg dan de overzichtskaart op het geoportaal: <https://geo.onroerenderfgoed.be>. Je kunt ook surfen naar de beschermingsdatabank op <https://beschermingen.onroerenderfgoed.be/>. Concrete informatie over specifieke dossiers vraag je op bij een provinciale dienst van het agentschap Onroerend Erfgoed ([zie achterzijde](#)).

BESCHERMD LANDSCHAP

Landschapsetiquette voor beginners

In een beschermd landschap krijg je te maken met een aantal rechtsgevolgen. Die gaan van kracht vanaf de voorlopige bescherming.

De wet gebiedt je een beschermd landschap niet te **ontsieren, beschadigen of vernielen** (zie bijlage 1, artikel 14). Deze verbodsbepaling geldt voor iedereen, ook voor wie het landschap gebruikt om er bijvoorbeeld in te mountainbiken of te picknicken.

Als eigenaar, erfpachter, vruchtgebruiker of opstalhouder van een beschermd landschap draag je mee zorg voor dat landschap. Je bent gebonden aan de **instandhoudings- en onderhoudsplicht**. Die verplicht je het beschermde landschap in stand te houden, met alle betekenisvolle onderdelen die er deel van uitmaken. Zo moet je onder meer rekening houden met het landschap in het algemeen, de waardevolle gebouwen erin, het reliëf, de waterhuishouding en de vegetatie. Dergelijke **algemene beschermingsvoorschriften** vind je terug in de wet (zie bijlage 2, artikel 2 t.e.m. 12). Ze gelden voor alle beschermde landschappen. **Specifieke beschermingsvoorschriften** die zijn afgestemd op de individuele noden van een gebied, krijg je mee in het ministerieel besluit van je beschermde landschap.

Zoals het hoort

Wanneer je een beschermd landschap verkoopt, of een onroerend goed erin, zal de notaris de bescherming vermelden in de verkoopakte. Hij deelt de nieuwe eigendomstoestand mee aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Je hoeft hiervoor zelf geen initiatief te nemen.

Wil je werken uitvoeren in een beschermd landschap? Bekijk dan welke vergunningen je hiervoor moet aanvragen. De hoofdstukken 'Werken' en 'Toelating' in deze brochure maken je alvast wegwijs.

ANKERPLAATS & ERFGOEDLANDSCHAP

Landschapsetiquette voor beginners

De juridische gevolgen van een aangeduide ankerplaats en een erfgoedlandschap zijn anders dan die van een beschermd landschap. Daarnaast verschillen ze ook van elkaar. Een aangeduide ankerplaats heeft geen rechtsgevolgen voor particulieren, een erfgoedlandschap wel.

De rechtsgevolgen van een **aangeduide ankerplaats** gelden alleen voor administratieve overheden. Zij moeten zich vanaf de definitieve aanduiding houden aan de regels van de zorgplicht. Deze plicht vraagt letterlijk om ‘zorg’ te dragen voor het landschap door schade zoveel mogelijk te voorkomen, en indien nodig te herstellen en/of te compenseren.

De bedoeling van de zorgplicht is niet om veranderingen tegen te houden. Wel om een duurzame ruimtelijke ontwikkeling te bevorderen. Een overheid die in een aangeduide ankerplaats bijvoorbeeld een houtkant velt, een bijkomend fietspad aanlegt of een spoorweg verbreedt, is verplicht het verlies aan erfgoedwaarde uitgebreid te motiveren in een motiveringsnota (zie bijlage 4).

Gemeenten, provincies en het Vlaamse gewest zijn verder verplicht de typische erfgoedwaarden en -kenmerken van een aangeduide ankerplaats mee in overweging te nemen, wanneer zij een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) opmaken. De uiteindelijke bedoeling is dat zij de ankerplaats, of een gedeelte ervan, opnemen in de voorschriften van het RUP. Op dat moment ontstaat een erfgoedlandschap.

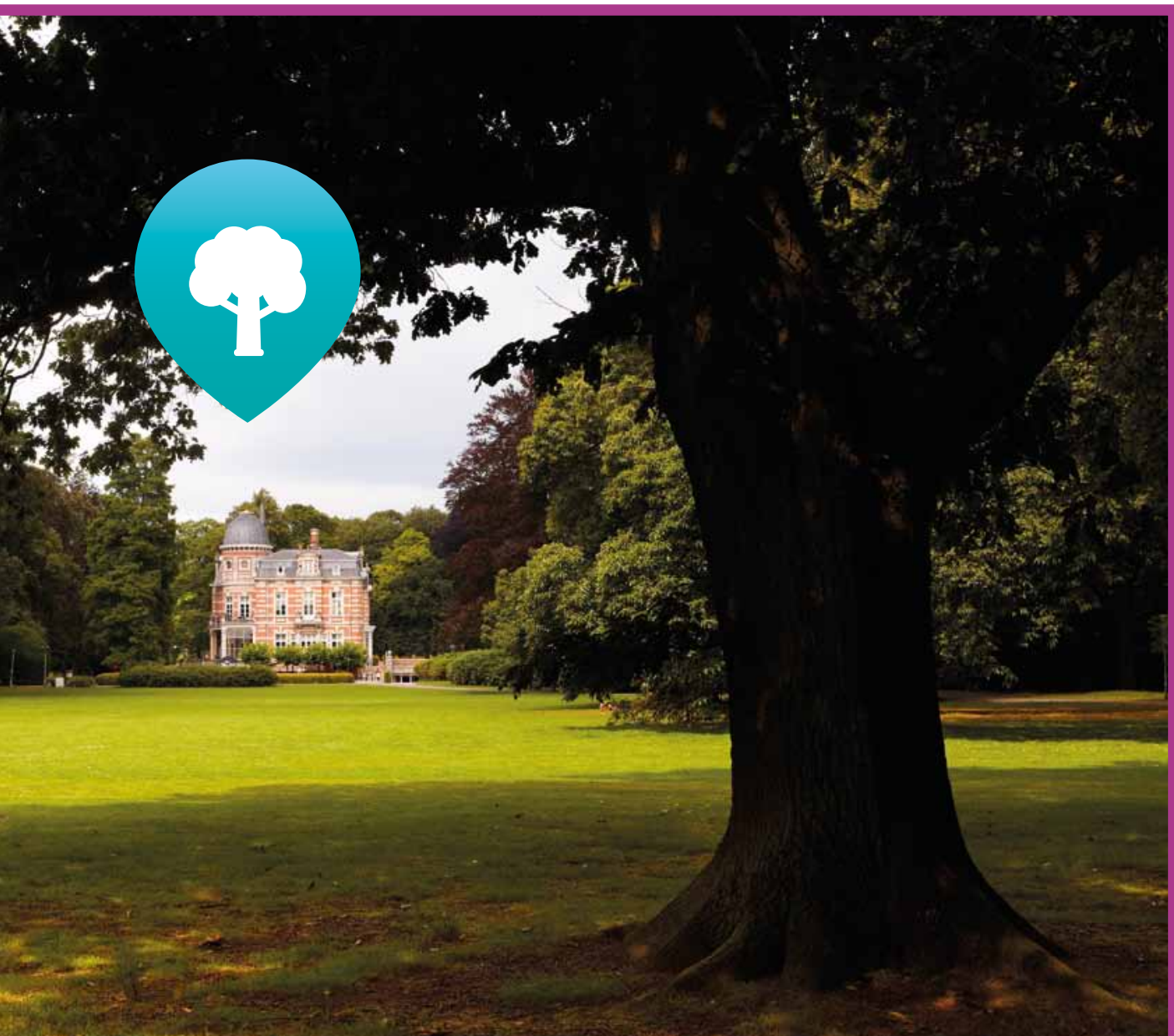

Het gemeentepark @ Brasschaat
Samen met het Peerdsbos, een erfgoedlandschap vanaf 2009

Een **erfgoedlandschap** is de doorvertaling van een aangeduide ankerplaats naar de ruimtelijke ordening. Voor administratieve overheden verandert deze omzetting niets aan de manier waarop zij met het landschap omgaan. De zorgplicht en de motiveringsnota blijven meetellen.

Voor een particulier heeft een erfgoedlandschap, in tegenstelling tot een aangeduide ankerplaats, wel degelijk gevolgen. Bij elk RUP moet je rekening houden met stedenbouwkundige voorschriften. Is er aan een RUP een erfgoedlandschap verbonden? Dan moet je bijkomend rekening houden met specifieke voorschriften, die de typische waarden en kenmerken van het landschap beschermen.

Wil je werken uitvoeren in een erfgoedlandschap? Vergeet dan niet na te vragen welke vergunningen je nodig hebt. Meer informatie hierover vind je in het volgende hoofdstuk van deze brochure.

WERKEN

Aan de slag

Elk landschap is een wereld op zichzelf. Verander je de waterhuishouding, dan heeft dat bijvoorbeeld ook invloed op de vegetatie. Daarom is het belangrijk om elke ingreep bij voorbaat te evalueren. Wat is de noodzaak en het nut ervan? Wat is de invloed op de omgeving? Zijn er alternatieven?

Wanneer je werken wil uitvoeren in een beschermd landschap en een erfgoedlandschap, is het een must om dat eerst door te nemen met je gemeente. Zij kunnen je vertellen of je vergunningen moet aanvragen voor de geplande acties en zo ja, dewelke. De meest gebruikelijke is een stedenbouwkundige vergunning.

Vereisen je werken een **stedenbouwkundige vergunning**, dan volg je de aanvraagprocedure van een vergunning bij de gemeentelijke dienst Ruimtelijke Ordening. In de standaardprocedure die de gemeente gebruikt, vraagt zij advies aan verschillende overheidsinstellingen, waaronder het agentschap Onroerend Erfgoed. Jij hoeft hiervoor zelf geen stappen te ondernemen.

Heb je geen stedenbouwkundige vergunning nodig, dan moet je een **schriftelijke toelating** vragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed (zie [bijlage 2, artikel 14](#)). Een volledige lijst van werken en handelingen die toelatingsplichtig zijn, vind je in het ministerieel besluit en in de wetgeving (zie [bijlage 2, artikel 3 t.e.m. 12](#)). Een belangrijk aandachtspunt is dat je de erfgoedwaarden en -kenmerken van het landschap niet op het spel zet. Om die reden moet je bijvoorbeeld een toelating vragen wanneer je een cultureel evenement of een sportactiviteit organiseert. Ligt je beschermd landschap in een landbouwzone, dan ben je vrij de teelt te wisselen, tenzij het gaat om historisch permanent grasland. Dat is van oudsher gebruikt als graasweide, hooiland of wisselweide. Wil je er akkerbouw op uitoefenen, dan kan dat alleen wanneer je hiervoor schriftelijk de toelating krijgt.

Is een bliksem ingeslagen in een oude boom en dreigt die nu om te vallen? Bij acute schadegevallen ga je best onmiddellijk te rade bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Op jouw vraag kan een erfgoedconsulent de toestand ter plaatse komen evalueren. Hij of zij zoekt dan mee naar een oplossing, eventueel in overleg met andere agentschappen van de Vlaamse overheid.

TOELATING

Goed geformuleerd

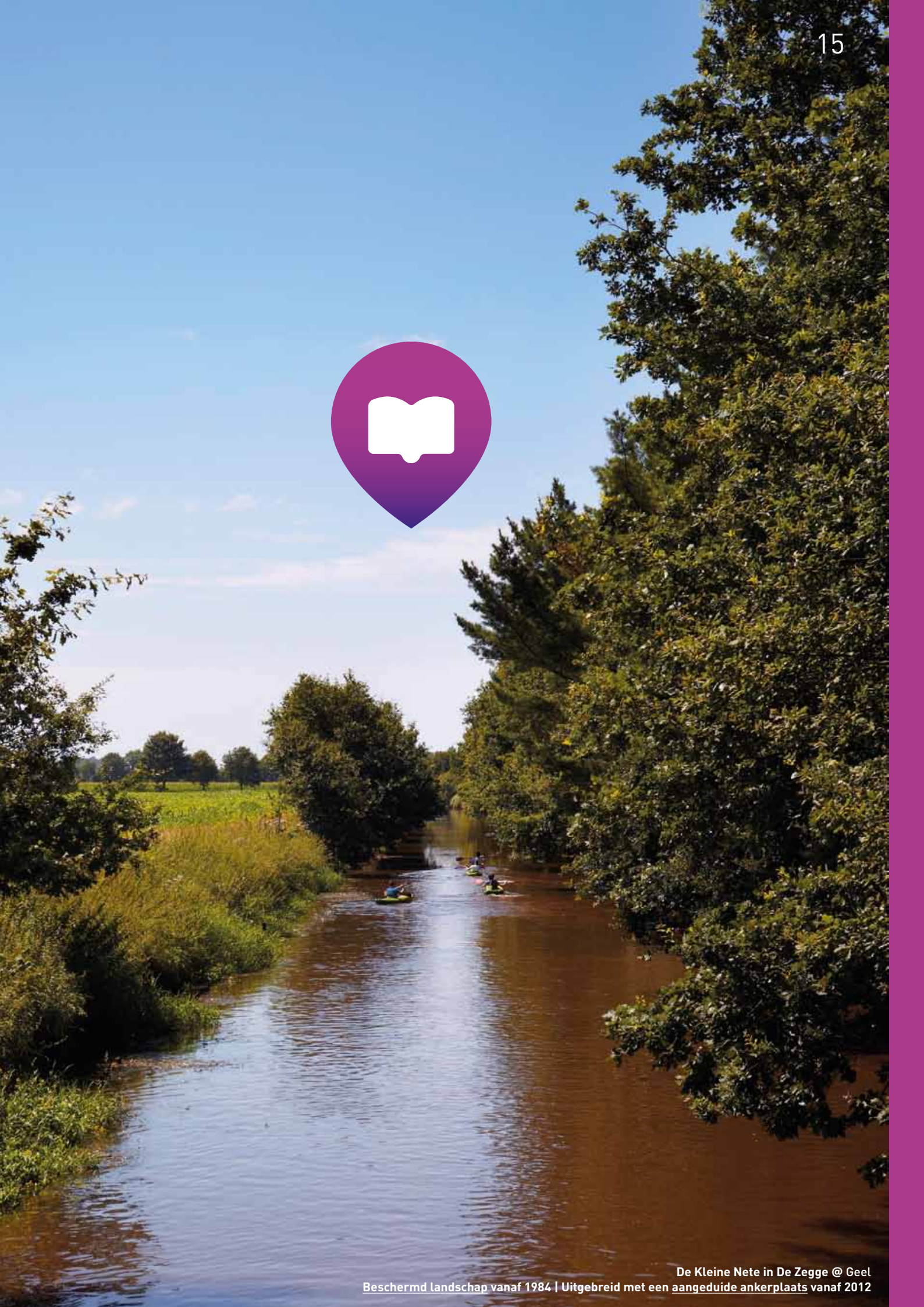
Dit hoofdstuk is alleen van toepassing wanneer je werkzaamheden plant binnen een beschermd landschap, en daar geen stedenbouwkundige vergunning voor nodig hebt. In dat geval dien je een toelatingsaanvraag in bij een provinciale dienst van het agentschap Onroerend Erfgoed. Je gebruikt hiervoor het formulier 'Toelatingsaanvraag voor werken'. Dat kun je opvragen bij de dienst of vind je op de website www.onroenderfgoed.be. In het document omschrijf je de werken zo nauwkeurig mogelijk en geef je de begin- en einddatum ervan aan. Indien mogelijk voeg je foto's en tekeningen toe.

De provinciale dienst van het agentschap Onroerend Erfgoed bekijkt of je aanvraag volledig is en laat je zo nodig weten welke gegevens ontbreken. De dienst evalueert vervolgens of de werken de erfgoedwaarde van het landschap respecteren.

Je krijgt je gevraagde toelating binnen de dertig dagen nadat de dienst een volledige of vervolledigde aanvraag ontvangen heeft. Pas nadat je een schriftelijke toelating in handen hebt, mag je de geplande acties uitvoeren. Je houdt daarbij rekening met de opgedragen voorwaarden.

Heb je een goedgekeurd landschapsbeheersplan ([zie pagina 7](#))? Dan is daarin aangegeven welke werken vrijgesteld zijn van een schriftelijke toelating. Zonder landschapsbeheersplan is het moeilijk om zelf te bepalen wat kan en niet kan. Daarom neem je bij alle geplande werken vooraf contact op met een provinciale dienst van het agentschap Onroerend Erfgoed.

Beuken in Heverteebos en Meerdaalwoud @ Bierbeek
Beschermd landschap vanaf 1971

Samen sterk

Omdat een beschermd landschap of een erfgoedlandschap geen rekening houdt met administratieve grenzen, hebben vaak meerdere gemeenten, of zelfs provincies, inspraak in het beheer ervan. Om alle spelers rond de tafel te brengen, kun je een beheerscommissie oprichten. Dat is een officiële overlegstructuur waarin alle betrokkenen samen nadenken over een landschap, of over een gedeelte ervan. De taak van een beheerscommissie is heel divers. Zij werkt bijvoorbeeld de beheersdoelstellingen van een landschap uit, maakt het beheersplan op of verleent er advies voor.

Een commissie is opgebouwd volgens een vast stramien (zie [bijlage 3](#)). Naast de eigenaars zijn er ook andere belangengroepen geëngageerd. Op uitnodiging kan een externe specialist of een bevoorrechte getuige de vergaderingen bijwonen, zoals een bodemkundige, een geoloog of een bioloog. Op die manier krijgt elke beheersbeslissing een breed kader mee.

BEHEER

Beheer je plannen

Landschapsbeheer is een allesomvattend gegeven. Het slaat op alle werken, maatregelen en handelingen die de waarden en kenmerken van het landschap in stand houden, verbeteren of herstellen. Daarbij is het belangrijk na te denken over je ambities op langere termijn. Die kun je concretiseren in een landschapsbeheersplan: een officieel document waarin je vastlegt welke werkzaamheden waar en wanneer nodig zijn (Besluit van de Vlaamse Regering tot instelling van een premiestelsel voor beschermde landschappen, artikel 14 t.e.m. 20).

Wil je een landschapsbeheersplan opstellen, neem dan contact op met een provinciale dienst van het agentschap Onroerend Erfgoed. Je komt er te weten welke tekeningen, plannen, foto's en andere documenten je nodig hebt. Een erfgoedconsulent begeleidt je bij de opmaak van je plan van begin tot einde.

Eens het agentschap je landschapsbeheersplan goedkeurt, blijft het geldig voor een periode van zevenentwintig jaar. Het is mogelijk de werken gefaseerd uit te voeren, gespreid in de tijd en in de ruimte. Je krijgt ook de kans om het plan aan te passen om de negen jaar.

Bij een goedgekeurd landschapsbeheersplan hoef je geen afzonderlijke toelating meer aan te vragen voor werken die het document hiervan vrijstelt. Zo'n vrijstelling geldt niet voor een stedenbouwkundige vergunning of voor andere vergunningen zoals een milieuvergunning of een kapvergunning. Deze moet je dus wel nog apart aanvragen.

Omdat de overheid een landschapsbeheersplan belangrijk vindt, stelt zij er ook wat tegenover. Ten eerste kun je voor de opmaak van het plan zelf een financiële tegemoetkoming krijgen. Daarenboven opent het landschapsbeheersplan de deur naar een landschapspremie. Hierover lees je meer in het hoofdstuk 'Financieel voordeel' van deze brochure.

FINANCIEEL VOORDEEL

Voor wat, hoort wat

De Vlaamse regering stelt twee premies ter beschikking waarmee je werken kan verwezenlijken in een beschermd landschap en een erfgoedlandschap (Besluit van de Vlaamse Regering tot instelling van een premiestelsel voor beschermde landschappen). De onderhoudspremie is bedoeld om het landschap in stand te houden en het te onderhouden. Met een landschapspremie bekostig je niet alleen onderhouds- en herstellingswerken, maar ook werken die het landschap toegankelijk en begrijpelijk maken. Je kunt bovendien een forfaitaire tegemoetkoming krijgen voor alle arbeid die je zelf uitvoert.

De werkzaamheden die je met een **onderhoudspremie** kunt uitvoeren, zijn meestal relatief klein van omvang. Denk bijvoorbeeld aan hagen scheren of dreven maaien. De premie stelt je in staat tot 40% van de kosten terug te vorderen op een maximum van 50.000 euro aan werken.

Om een **landschapspremie** te bekommen, moet je eerst een landschapsbeheersplan opstellen. Wanneer je als eigenaar of beheerder zo'n plan hebt opgemaakt, kun je tot 70% terugvorderen van de prijs voor alle onderhouds- en herstelwerken die erin vermeld staan. Ook voor de opmaak van het landschapsbeheersplan zelf, ontvang je 80% van je uitgaven. Daarnaast is het mogelijk om 20% terug te krijgen van de kosten die je maakt voor ontsluitings-, onderzoeks- en voorlichtingswerkzaamheden, bijvoorbeeld wanneer je nieuwe zitbanken aankoopt of een voorlichtingsbord plaatst.

Elk van deze premies vraag je aan bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Je doet er voordeel bij om contact op te nemen met het agentschap nog voor je werken overweegt. Dan krijg je advies over de mogelijkheden die je hebt. Heb je een premie aangevraagd? Start dan niet met de werken voor ze officieel toegekend is. Want dat heeft in principe gevolgen voor de betaling ervan.

Naast de Vlaamse overheid, stippelt elk provincie- of gemeentebestuur een eigen premiebeleid uit. Ook de federale overheid begunstigt werken in beschermde landschappen met het fiscaal attest (<http://minfin.fgov.be>).

Het feodaal kasteel en zijn omgeving @ Beersel
Beschermd landschap vanaf 1934 | Beersel behoort tot het Regionaal Landschap Zenne, Zuun en Zoniën

In goede handen

Niet alleen beschermde landschappen en erfgoedlandschappen hebben bijzondere landschappelijke kwaliteiten. Ook alle andere waardevolle landschappen verdienen aandacht. Hiervoor rekent de Vlaamse overheid op de goede zorgen van externe partners, zoals de regionale landschappen.

Een regionaal landschap is een samenwerkingsverband tussen verschillende gemeenten, om de landschapszorg van alle waardevolle landschappen in een gebied te ondersteunen. Hoe? Door educatie en recreatie, maar ook door landschapsbehoud en -herstel. Daar betreft het regionale landschap andere geïnteresseerden bij, zoals gemeentebesturen, natuurverenigingen, landbouworganisaties en buurtbewoners. Samen zetten zij het unieke karakter van een streek in de verf.

Wil je meer weten over de regionale landschappen? Op de website <http://www.regionalelandschappen.be> vind je meer informatie.

VRAAG & ANTWOORD

Rake vragen

Waarom beschermt de overheid landschappen?

Een landschap krijgt een bescherming omwille van de natuurwetenschappelijke, de historische, de esthetische en/of de sociaal-culturele waarde. Bij een ankerplaats/erfgoedlandschap komt daar nog een ruimtelijk-structurerende waarde bij ([zie pagina 4 en 5](#)). Er zijn drie soorten beschermingen: een bescherming als beschermd landschap, als aangeduide ankerplaats en als erfgoedlandschap.

Wat is een ankerplaats?

Een ankerplaats is een van de meest waardevolle landschappen in Vlaanderen. Als een ankerplaats is geïnventariseerd, spreek je van een 'ankerplaats in de Landschapsatlas' ([zie pagina 5](#)). Het is mogelijk dat een dergelijke ankerplaats via een wettelijke procedure evolueert tot een 'aangeduide ankerplaats'. Dat is een ankerplaats met juridische consequenties voor administratieve overheden. Zo'n aangeduide ankerplaats kan nadien transformeren in een erfgoedlandschap ([zie pagina 6 en 7](#)).

Hoe weet je of een landschap enige vorm van bescherming geniet?

Wanneer een landschap een voorlopig beschermingsstatuut krijgt, kom je dat te weten tijdens het openbaar onderzoek. Of via een aangetekende brief, wanneer je de eigenaar, vruchtgebruiker, opstalhouder of erfpachter ervan bent. Zowel de voorlopige als de definitieve bescherming verschijnt in het Belgisch Staatsblad.

In het geval van een ankerplaats krijgen de betrokken overheden een aangetekende brief wanneer die voorlopig aangeduid is, en nadien opnieuw bij de definitieve aanduiding.

Dat een aangeduide ankerplaats wordt omgevormd tot een erfgoedlandschap weet je als particulier via een openbaar onderzoek, ingesteld in het kader van de RUP-procedure (zie pagina 6 en 7). In de beschermingsdatabank van het agentschap Onroerend Erfgoed vind je alle beschermde landschappen, aangeduide ankerplaatsen en erfgoedlandschappen terug: <https://beschermingen.onroenderfgoed.be>.

Met welke regels moet je rekening houden wanneer je een eigendom hebt in een aangeduide ankerplaats of een erfgoedlandschap?

Een aangeduide ankerplaats heeft enkel gevolgen voor administratieve overheden. Zij moeten bij al hun werken en plannen rekening houden met het landschap. Van zodra het erfgoedlandschap een feit is, zijn de daaraan gekoppelde stedenbouwkundige voorschriften voor iedereen, ook voor particulieren, van toepassing (zie pagina 10 en 11).

Mag je werken uitvoeren in een beschermd landschap?

Voor de meeste wijzigingen aan een waardevol landschap of aan de waardevolle gebouwen, constructies of wegen erin, heb je een stedenbouwkundige vergunning nodig. Is dat niet het geval, dan vraag je de schriftelijke toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed (zie pagina 12 en 13 en pagina 14 en 15). Bezit je een goedgekeurd landschapsbeheersplan, dan heb je geen aparte vergunning of toelating meer nodig voor alle werken die het document daarvan vrijstelt. Deze vrijstelling geldt echter niet voor andere vergunningsstelsels (zie pagina 17).

Heb je recht op premies?

Op basis van een aangeduide ankerplaats is het niet mogelijk om een premie aan te vragen. De Vlaamse overheid kent wel premies toe bij een erfgoedlandschap en een beschermd landschap: de onderhoudspremie en de landschapspremie. Voor deze laatste moet je wel beschikken over een goedgekeurd landschapsbeheersplan. Je mag voor de opmaak van dit plan ook een tegemoetkoming aanvragen. Daarnaast kun je een forfaitaire tegemoetkoming krijgen voor alle arbeid die je zelf uitvoert (zie pagina 18).

Onroerend Erfgoed is een agentschap van de Vlaamse overheid. Het inventariseert en beschermt waardevolle gebouwen, landschappen, archeologische sites en varend erfgoed en voert er beleidsgericht onderzoek naar uit. Daarnaast ondersteunt het agentschap eigenaars bij het beheer van onroerend erfgoed in het algemeen. Voor alle praktische, technische en inhoudelijke vragen kun je terecht bij de hoofdzetel van het agentschap Onroerend Erfgoed of een provinciale dienst van het agentschap in jouw buurt. De provinciale diensten zijn open van 9 tot 12 en van 13 tot 16 u.

Onroerend Erfgoed Antwerpen

Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 53
2018 **Antwerpen**
T +32 (0)3 224 62 10
F +32 (0)3 224 62 23
antwerpen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant

Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 94
3000 **Leuven**
T +32 (0)16 66 59 00
F +32 (0)16 66 59 05
vlaams-brabant@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Limburg

Hendrik Van Veldekegebouw
Koningin Astridlaan 50 bus 1
3500 **Hasselt**
T +32 (0)11 74 22 20
F +32 (0)11 74 22 39
limburg@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen

Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1.2 bus 92
8200 **Brugge**
T +32 (0)50 24 81 50
F +32 (0)50 24 82 05
west-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen

Gebroeders Van Eyckstraat 4-6
9000 **Gent**
T +32 (0)9 265 46 18
F +32 (0)9 265 46 00
oost-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Hoofdzetel Onroerend Erfgoed

Phoenixgebouw
Koning Albert II-laan 19 bus 5
1210 **Brussel**

